

ARBEIDERPARTIETS ARBEIDSLIVSUTVALG

Arbeidstakerne i det nye arbeidslivet

Arbeidstakerne i det nye arbeidslivet

Utvalget har bestått av:

Leder: Arild Grande

Jonas Bals

Anne Cathrine Berger

Robert Steen

Gunn Karin Gjul

Ida Pinnerød

Kari Nessa Nordtun

Endre Sjøvold

Hilde Elgesem Andersen

Ina Libak

Sekretærer: Lars Raaum og Ståle Grøtte

1	Norge er klar for en arbeidslivsreform	3
2	1. Et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av	5
3	1.1. Styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet.....	6
4	1.2. Forsterke innsatsen for likestilling i arbeidslivet.....	8
5	1.3. Styrke arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.....	9
6	1.4. Sørge for at alle arbeidstakere behandles med respekt og likeverd - ingen skal	
7	utnyttes på norsk jord	10
8	1.5. Internasjonalt samarbeid for bedre arbeidsliv.....	11
9	2. Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv med balanse mellom jobb og fritid	
10	14
11	2.1. Øke innsatsen for et helsefremmende arbeidsliv.....	15
12	2.2. Sikre en reell inkludering i arbeidslivet	16
13	2.3. Styrke mulighetene for en bedre balanse mellom jobb, fritid og omsorgsansvar ...	18
14	2.4. Sørge for et godt sikkerhetsnett for alle arbeidstakere.....	18
15	3. Et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til arbeidstakerne	19
16	3.1. Styrke bedriftsdemokratiet	20
17	3.2. Sikre tillitsbasert styring i offentlig sektor.....	20
18	4. Kompetanse for alle	22
19	4.1. «Lære på jobb».	23
20	4.2. «Lære på vei til jobb».	25
21	4.3. Læring for fremtidens arbeidstakere	27
22	5. En digitalisering som kommer alle til gode	29
23	5.1 Gripe digitaliseringens muligheter gjennom en offensiv næringspolitikk.....	30
24	5.2. Sikre god omstilling i en digital tidsalder.....	31
25	5.3. Sikre demokratisk kontroll over den teknologiske utviklingen og en rettferdig	
26	fordeling av gevinstene.....	32

27

28 **Norge er klar for en arbeidslivsreform**

29

30 Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen er grunnlaget for et trygt og
31 velorganisert arbeidsliv. De fleste arbeidstakere opplever å ha en meningsfull
32 arbeidshverdag med arbeidsgivere som gir rom for selvstendighet og utvikling.

33 Samarbeidet mellom myndigheter, arbeidstakerorganisasjoner og
34 arbeidsgiverorganisasjoner har vært avgjørende for å sikre arbeidstakernes
35 rettigheter og håndtere økende krav til omstilling. Partene i arbeidslivet har tatt
36 samfunnsansvar gjennom moderate lønnsoppgjør og samarbeid om nasjonale
37 reformer. Da må også myndighetene stille opp med politikk som sørger for
38 trygghet og fleksibilitet, bringer flere i arbeid og motvirker at mennesker faller
39 utenfor. Denne samarbeidsmodellen har i de senere år blitt utfordret av Frp- og
40 Høyre-regjeringen.

41 De store endringene i arbeidslivet både i Norge og internasjonalt kan medføre
42 økte forskjeller og mer utrygghet. Digitalisering, robotisering og nye krav til
43 formell kompetanse gjør at flere frykter å bli stående utenfor arbeidslivet. Andelen
44 fagorganiserte har falt under 50 prosent. Lønnsforskjellene øker dramatisk
45 mellom de lavest lønnede og de med best lønninger. Og selv om de fleste har en
46 velorganisert arbeidshverdag, møter for mange arbeidstakere useriøsitet, sosial
47 dumping og kriminalitet i arbeidslivet. Viktige vernelover og regler svekkes under
48 dagens regjering, og trepartssamarbeidet undergraves.

49 Arbeiderpartiet vil ikke overlate samfunnsutviklingen til markedskreftene hvor
50 hver enkelt blir stående alene. Vi vil styre samfunnsutviklingen og sikre den
51 sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen også i fremtiden.

52 For Arbeiderpartiet er ingen oppgave viktigere enn hele folket i arbeid. Unge skal
53 få en god start i arbeidslivet og ingen arbeidstakere skal gå ut på dato eller
54 skyves ut. Folk med nedsatt funksjonsevne og helsemessige utfordringer skal
55 møte et arbeidsliv som er åpent og inkluderende. Innvandrere skal få bidra med
56 sine ressurser. Kvinner skal ha de samme muligheter som menn.

57 Folk skal kunne lære på jobben, slik at de vokser i takt med endringene i
58 arbeidslivet. Det skal legges til rette for at alle kan utvikle sin kompetanse. Vi skal
59 ha et arbeidsliv med en balanse mellom jobb og fritid, og et arbeidsliv der man
60 kan kombinere jobb med omsorgsoppgaver.

61 Et reelt trepartssamarbeid og en høy organisasjonsgrad er en forutsetning for at
62 alle ansatte involveres og omstilling skjer effektivt og på en trygg måte. Dette vil
63 styrke norsk næringslivs konkurransevne gjennom økt produktivitet, lojale
64 ansatte og tilgang på riktig kompetanse.

65 Vi skal ha et arbeidsliv som er trygt, rettferdig og som gir en lønn å leve av slik at
66 alle har mulighet til å etablere seg med hjem og familie. Utenlandske arbeidere

67 som inviteres til å jobbe i Norge skal ha de samme betingelsene som andre. Ingen
68 skal utnyttes på norsk jord.

69 Norge er klar for en arbeidslivsreform for hele folket i arbeid. Arbeiderpartiet
70 inviterer partene i arbeidslivet til en ny samfunnskontrakt for et trygt og
71 anstendig arbeidsliv.

72 **Reformen har følgende hovedsatsinger:**

73

74 **1. Et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en**
75 **lønn å leve av**

76 Arbeiderpartiet vil styrke retten til hele, faste stillinger og sikre norske lønns- og
77 arbeidsvilkår for alle. Vi vil motvirke midlertidighet og økende forskjeller i
78 arbeidslivet. Vi vil ha et tett og forpliktende trepartssamarbeid for å øke antallet
79 organiserte arbeidstakere og arbeidsgivere.

80 **2. Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv med balanse**
81 **mellom jobb og fritid**

82 Arbeiderpartiet vil ha et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv og sikre
83 rettighetene ved sykdom. Vi vil verne om normalarbeidsdagen, utvikle
84 tidskontoordninger og permisjonsordninger og ivareta et tydelig skille mellom
85 jobb og fritid slik at enkeltpersoners frihet og familieliv beskyttes.

86 **3. Et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til arbeidstakerne**

87 Arbeiderpartiet vil ha et arbeidsliv hvor folk har reell medbestemmelse og blir
88 involvert gjennom tillitsbasert styring.

89 **4. Kompetanse for alle**

90 Arbeiderpartiet vil ha en ny samfunnskontrakt for kompetanse og omstilling som
91 sikrer at ingen står alene i de store omstillingene Norge og arbeidslivet står
92 overfor.

93 **5. Digitalisering som kommer alle til gode**

94 Arbeiderpartiet vil sikre demokratisk styring over den teknologiske utviklingen.
95 Digitalisering og teknologi skal komme fellesskapet til gode med et tryggere
96 arbeidsliv og bedre velferdstjenester.

97
98
99

1. Et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av

100 Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen har gitt oss et arbeidsliv preget av
101 jevnbyrdighet, tillit og trygghet. Denne samarbeidsmodellen har også vært en
102 viktig drivkraft for nyskaping, omstilling og produktivitet.

103 Frontfaget og sentrale lønnsoppgjør har, sammen med høy organisasjonsgrad,
104 bidratt til lavt konfliktnivå og moderate lønnsoppgjør med relativt lave
105 lønnsforskjeller.

106 Dette har gjort at vi til tross for høyt lønnsnivå har et konkurransedyktig
107 eksportrettet næringsliv som skaper store verdier for samfunnet.

108 Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen har gjennom lengre tid vært under
109 press. En kombinasjon av globale utviklingstrekk og politiske angrep fra
110 høyresiden har bidratt til å svekke arbeidstakernes lønns- og ansettelsesvilkår.
111 Det er først og fremst folk med lave lønningene som har blitt rammet av dette: de
112 som tjener minst har hatt reallønnsnedgang det siste tiåret. Useriøsitet,
113 lavlønnskurranser, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet truer viktige
114 kvaliteter i det norske samfunnet og skaper sosial utrygghet.

115 Deltid, midlertidighet og innleie er sammen med økende forskjeller arbeidslivets
116 største problemer. Disse arbeidstakerne mangler forutsigbarhet for jobb, inntekt
117 og fritid. De får også svekket sin tilknytning til arbeidslivet og dårligere
118 muligheter for kompetanseheving. For samfunnet er det lite lønnsomt at en så
119 stor del av arbeidsstokken ikke får utnyttet hele sin arbeidskapasitet. Høy grad av
120 deltid, midlertidighet og innleie har også negativ påvirkning på kontinuitet og
121 kvalitet på arbeidet som utføres. Arbeiderpartiet vil styrke innsatsen for et trygt
122 og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger som gir en lønn å leve av. Dette
123 gjøres i samarbeid med partene i arbeidslivet både i privat sektor og ved at det
124 utvikles en reell heltidskultur i stat og kommune.

125 Kvinner tjener i dag mindre enn menn og uten økt innsats vil det ta mange tiår å
126 dekke lønns-gapet. Et likestilt arbeidsliv basert på likelønn er en sentral del av den
127 sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen. Det er derfor et paradoks at vi fortsatt
128 ser et kjønnsdelt arbeidsmarked etter tradisjonelle skillelinjer. Arbeiderpartiet
129 mener det er på tide å tenke nytt for å stimulere til at kvinner i større grad går inn i
130 mannsdominerte yrker, og at menn i større grad går inn i kvinne-dominerte yrker.
131 Dette vil også være et viktig strategisk grep på veien mot likelønn. Likelønn er en
132 avgjørende del av et rettferdig samfunn og en nøkkel for å fremme likestilling.

133 Det organiserte arbeidslivet må styrkes. Arbeiderpartiet er bekymret for at mange
134 unge, spesielt i bransjer med lav organisasjonsgrad, møter et arbeidsliv preget av
135 useriøsitet og lovbrudd. De unge skal møte et arbeidsliv som er trygt og

136 anstendig og som gir gode utviklingsmuligheter. Høy organisasjonsgrad er
137 avgjørende for å nå våre ambisjoner for arbeidslivet. Useriøsitet og sosial
138 dumping må motvirkes gjennom bedre informasjon og bistand til arbeidstakere og
139 arbeidsgivere, et mer treffsikkert lovverk og tettere samarbeid mellom
140 myndighetene og det organiserte arbeidslivet og mellom arbeidsgivere og
141 arbeidstakere på den enkelte arbeidsplass. Lov- og regelverk må strammes inn,
142 myndighetenes tilsyn og håndheving må styrkes, og arbeidslivskriminalitet må
143 avdekkes mer effektivt og straffes hardere.

144 EØS-avtalen er Norges viktigste avtale, som sikrer norske produkter og tjenester
145 lik markedsadgang og konkurransevilkår som konkurrenter i andre europeiske
146 land. Nesten halvparten av det som skapes av verdier i norsk næringsliv går til
147 eksport, og 75 prosent av eksporten går til EU. Norge er derfor helt avhengig av å
148 ha friksjonsfri tilgang til dette markedet. Det sikrer norske arbeidsplasser og
149 skatteinntekter som gjør oss i stand til å tilby våre innbyggere gode
150 velferdstjenester.

151 Utviklingen etter EØS-utvidelsen i 2004 har endret det norske arbeidslivet. EU har
152 i for stor grad vektlagt fri flyt av arbeidskraft, og i for liten grad tatt ansvar for å
153 regulere arbeidsmarkedet. Dette legger et betydelig press på norske lønns- og
154 arbeidsvilkår.

155 Arbeiderpartiet vil sørge for en offensiv Europapolitikk hvor norske myndigheter i
156 langt større grad enn i dag jobber for å påvirke viktige prosesser i EU mens de
157 faktisk pågår, slik at sluttresultatet oftere blir i tråd med norsk syn. Mulighetene
158 innen EØS-avtalen for nasjonale tiltak som kan sikre den sosialdemokratiske
159 arbeidslivsmodellen og norske lønns- og arbeidsvilkår må benyttes bedre enn
160 frem til i dag. Arbeiderpartiet vil ikke akseptere at Norges evne til selv å regulere
161 arbeidslivspolitikken gjennom lov og trepartsamarbeid blir utfordret og dersom
162 det oppstår direkte motstrid mellom våre ambisjoner for et trygt og seriøst
163 arbeidsliv og nye direktiver eller forordninger fra EU vil hensynet til norske
164 arbeidstakere være det viktigste for Arbeiderpartiet.

165
166 **Arbeiderpartiet vil:**

167 **1.1. Styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet**

168
169 1. Styrke unges vei inn i et seriøst og organisert arbeidsliv gjennom å invitere
170 arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene inn i skoler og
171 utdanningsinstitusjoner og sørge for at den norske arbeidslivsmodellen tas
172 inn i læreplanene.

173
174 2. Doble fagforeningsfradraget og gjennomføre en videre opptrapping til fullt
175 fradrag.

176

- 177 3. Utvikle en forpliktende plan sammen med partene i arbeidslivet for å legge
178 til rette for å organisere unge allerede fra første møte med arbeidslivet.
179
- 180 4. Sikre at det nye strengere regelverket for innleie følges, innføre tydelige
181 sanksjonsmuligheter ved brudd på regelverket og gi økte ressurser for
182 tilsyn, samt vurdere forbud mot innleie dersom reglene ikke blir fulgt.
183
- 184 5. Regulere ordninger som praktikant- og internship bedre slik at
185 nyutdannede og studenter ikke skal se seg tvunget til å jobbe gratis for å få
186 tilbud om arbeidsplass.
187
- 188 6. Tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret i arbeidsmiljøloven slik at den som i
189 realiteten har bestemmende innflytelse over arbeidsforholdet også har
190 rettigheter og plikter som arbeidsgiver.
191
- 192 7. Stramme inn på muligheten til å omgå arbeidsgiveransvar ved å organisere
193 ansatte i egne selskaper, som enkeltpersonsforetak eller gjennom ulike
194 driftsformer som plattformøkonomi og franchise.
195
- 196 8. Fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og gjeninnføre
197 kollektiv søksmålsrett.
198
- 199 9. Ta initiativ til en maktutredning for arbeidslivet der maktbalansen mellom
200 arbeidsgiver og arbeidstaker kartlegges. Utredningen skal blant annet se
201 på organisasjonsgrad og hindre mot organisering, medbestemmelse,
202 oppdragsgivers ansvar, ledelsesformer, eierstruktur, bedriftsdemokrati,
203 kontroll og overvåkning av arbeidstakerne.
204
- 205 10. Bidra til mer kunnskap om tilknytningsformer i arbeidslivet gjennom en
206 årlig oversikt.
207
- 208 11. Sørg for at alle arbeidstakere, også innleide, er omfattet av
209 verneombudsordningen.
210
- 211 12. Gjennomgå reglene for merkeordningen «godkjent lærebedrift» og øke
212 seriøsitetskravene til ordningen.
213
- 214 13. Styrke reglene for varsling og krav til varslerrutiner. Det opprettes en
215 varslerenhet i Arbeidstilsynet for å bistå varslere og sikre rettssikkerheten.
216
- 217 14. Sørg for at adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid ikke
218 misbrukes for å svekke norske lønns- og arbeidsvilkår. Muligheten til å
219 inngå avtaler med tillitsvalgte om gjennomsnittsberegning av arbeidstid
220 skal forbeholdes virksomheter som er bundet av landsomfattende

- 221 tariffavtale med fagforening med innstillingsrett.
222
- 223 15. Sørg for at partene i arbeidslivet er representert i alle relevante
224 regjeringsnedsatte utvalg.
225
- 226 16. Stramme inn på muligheten til å benytte reglene om særlig uavhengige
227 stillinger for å unngå at ordningen misbrukes.
228
- 229 17. Verne om streik som et lovlig og reelt virkemiddel i arbeidskonflikter.
230

231 1.2. Forsterke innsatsen for likestilling i arbeidslivet

- 232 1. Styrke etterlevelsen av likestillings- og diskrimineringslovens
233 bestemmelser mot lønnsdiskriminering gjennom å styrke aktivitets- og
234 redegjørelsesplikten, stille krav om kartlegging av lønn og kjønn, deltid og
235 kjønn, ledere og kjønn samt styrke ombudets veiledningsrolle på dette
236 området.
237
- 238 2. Gi likestillings – og diskrimineringsnemda sanksjonsmuligheter også når
239 det gjelder krav til lønnskartlegging.
240
- 241 3. Endre arbeidsmiljøloven slik at bestemmelsen om delt bevisbyrde i
242 likestillings- og diskrimineringsloven også skal gjelde for trakassering etter
243 arbeidsmiljøloven § 4-3, dette for å gi et bedre vern og lik praksis på feltet
244 mellom de to lovene.
245
- 246 4. Stille krav til likestillingsanalyse i offentlige utredninger og rapporter, også
247 i Stortingets budsjettbehandling.
248
- 249 5. Sikre at prinsippet om lik lønn for arbeid av lik verdi etterleves gjennom å ta
250 initiativ til at stillingsvurdering systematisk tas i bruk som verktøy.
251
- 252 6. Bidra til at arbeidslivets parter setter likelønn høyere på dagsorden og
253 styrke trepartssamarbeidet for likestilling gjennom statlig finansiering til
254 prosjekter som kan fremme likestilling, herunder tiltak for å fremme
255 heltidskultur, likelønn og flere kvinnelige ledere.
256
- 257 7. Invitere partene i arbeidslivet til å utvikle metoder som stimulerer til økt
258 kjønnsbalanse i bransjer hvor det ene kjønn er underrepresentert.
259
- 260 8. Skape en heltidskultur med mål om hele faste stillinger for alle ved å:
261 a. Sørg for at deltidsansattes fortrinnsrett til utvidet stilling
262 (mertidsparagrafen) blir etterfulgt i både offentlig og privat sektor.

- 263 b. Styrke retten til heltid i arbeidsmiljøloven ved å stille krav til at
264 arbeidsgiver som utlyser deltidsstillinger fremfor å tilby å øke
265 eksisterende stillinger til 100 prosent må sannsynliggjøre sitt behov
266 for deltidsstilling.
267 c. Staten og kommunene skal vedta en heltidsstrategi.
268 Heltidsstrategier i kommunene skal følges opp med en statlig
269 tilskuddsordning med krav om avtale med arbeidstakernes
270 organisasjoner.
271 d. Bidra til at kommunene etablerer vikarpooler i egenregi.
272 e. Sette klare mål for flere hele stillinger og reduksjon i
273 helseforetakenes deltidsbruk gjennom styringsdialogen.

274 1.3. Styrke arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet

- 275
- 276 1. Påse at det benyttes lokale, regionale og nasjonale seriøsitetskrav som
277 sikrer strenge krav og konkurransefordeler for seriøse aktører ved alle
278 offentlige anbud.
279
 - 280 2. Benytte seriøsitetskrav også ved innkjøp av tjenester til offentlig sektor,
281 herunder helse- og omsorgssektoren. Tillitsvalgte i virksomheter som kjøper
282 inn tjenester gis innsyn i kontrakter og lønns- og arbeidsvilkår hos
283 leverandøren.
284
 - 285 3. Senke terskelverdiene for kunngjøring av offentlige anbud slik at flere anbud
286 blir omfattet av seriøsitetstiltak.
287
 - 288 4. Gjeninnføre antikontraktørklausulen i forskrift om offentlige anbud.
289
 - 290 5. Bidra til at det kan innføres sanntidsoversikt over offentlige byggeprosjekter
291 med informasjon om hvem som er på jobb og hvilke formelle kvalifikasjoner
292 disse besitter etter modell av HMS-reg. i Oslo kommune.
293
 - 294 6. Styrke offentlig sektors mulighet til sanksjoner og å si opp avtaler som følge
295 av brudd på norske lønns- og arbeidsvilkår.
296
 - 297 7. Sikre effektive tiltak mot konkurskriminalitet ved å gjennomgå
298 konkurslovgivningen og skjerpe reglene for konkursskarantene. Det skal gis
299 økt innsyn i informasjon om aktører med alvorlige brudd på arbeidslivs-,
300 skatte- og konkurslovgivningen for å motvirke at disse kan flytte sin
301 virksomhet til andre deler av landet og andre deler av offentlig sektor når de
302 blir avslørt. Dommer og sanksjoner ved brudd på arbeidslivslovgivningen bør
303 offentliggjøres.
304

- 305 8. Sikre at hele landet dekkes av arbeidslivskriminalitetssentre med ressurser
306 til en kraftig opptrapping av kampen mot arbeidslivskriminalitet. Gi
307 tilsynsmyndighetene økt mulighet til utveksling av informasjon gjennom å
308 oppheve taushetsplikten mellom aktørene ved a-krimsentrene.
309
- 310 9. Etablere en tverretattlig inndragningsenhet ved Økokrim samt sørge for at
311 samtlige politidistrikter oppretter egne enheter med spisskompetanse på
312 arbeidslivskriminalitet for å ta bakmenn og beslaglegge verdier knyttet til
313 kriminell virksomhet.
314
- 315 10. Gjennomføre en økonomisk opptrappingsplan for Arbeidstilsynet.
316
- 317 11. Ruste opp skattekrimenhetene og gi Skatteetaten hjemmel til å ilegge gebyr
318 ved brudd på lovgivningen og mulighet til å ta direkte beslag i utbyttet fra
319 straffbare handlinger.
320
- 321 12. Evaluere regelverket knyttet til revisjonsplikt for å vurdere om flere
322 virksomheter skal omfattes av dette.
323
- 324 13. Styrke kommunenes og fylkeskommunenes muligheter til å føre effektiv
325 kontroll med å håndheve seriøsitetskravene, for eksempel ved at det
326 opprettes seriøsitetskoordinatorer bygd på ordningen med LO-koordinatorer
327 ved store byggeprosjekter.

328

329 1.4. Sørge for at alle arbeidstakere behandles med respekt og likeverd 330 - ingen skal utnyttes på norsk jord

331

- 332 1. Gjennomgå arbeidsmiljøloven, verneombudsordningen og lov om
333 yrkesskadeforsikring for å sikre at flest mulig av bestemmelsene skal gjelde
334 fra første dag for utenlandske arbeidstakere på arbeidsoppdrag i Norge.
335
- 336 2. Sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i utsatte bransjer gjennom å gjøre
337 allmenngjøringsordningen mer effektiv, samt utvikle flere bransjeprogram og
338 bransjespesifikke tiltak. Der tariffavtaler er allmenngjort skal vedtak gjelde
339 til noen begjærer det opphevet og dokumenterer at det ikke er noe problem
340 i den bransjen lenger.
341
- 342 3. Innføre regler om at norsk skal være arbeidsspråk blant ansatte i
343 nøkkelposisjoner på hvert arbeidslag ved offentlige byggeprosjekter.
344 Myndighetene skal sammen med partene legge til rette for og stille krav om
345 at utenlandske arbeidstakere gis opplæring i norske HMS-regler og norsk

346 språk. Det skal stilles krav om kurs i det organiserte arbeidslivet ved større
347 offentlige oppdrag.

348

349 4. Innføre solidaransvar for byggherrer og bestillere av transport.

350

351 5. Ha en full gjennomgang av ID-arbeidet for å motvirke identitetstyveri og –
352 forfalskninger samt sørge for tydelige nasjonale krav til hvordan ID-kontroll
353 skal gjennomføres på norske arbeidsplasser. Et nasjonalt myndighetsorgan
354 bør gis denne oppgaven på tvers av ulike sektorer.

355

356 6. Ta initiativ til at det i tildelingsbrevene til Sjøfartsdirektoratet stilles krav om
357 at det ved kontroller av fartøy også skal undersøkes hvilke lønns- og
358 arbeidsvilkår de ansatte er omfattet av samt at minimumskravene i ILO
359 konvensjon 188 følges.

360

361 1.5. Internasjonalt samarbeid for bedre arbeidsliv

362

363 Norge har et bredt verdi- og interessefellesskap med andre europeiske land, og
364 har behov for å finne felles løsninger på grenseoverskridende utfordringer. Dette
365 krever forpliktende samarbeid. Norge som en liten og åpen økonomi med stor
366 grad av eksport til europeiske land, er avhengig av gode og forutsigbare avtaler.
367 Samtidig påvirkes det norske arbeidslivet gjennom fri flyt av arbeidskraft, noe
368 som legger press på norske lønns- og arbeidsvilkår. Det må i EU etableres et
369 grunnleggende prinsipp om at konkurransereglene ikke må fortrenge kollektive
370 avtaler. Hensynet til arbeidstakernes rettigheter må bli likeverdig med EUs
371 ambisjoner om fri flyt.

372 Et trygt og seriøst arbeidsliv og vern av arbeidstakeres rettigheter er det viktigste
373 for Arbeiderpartiet, og det er en ambisjon som vi deler med andre europeiske
374 sosialdemokrater. De senere år har det kommet initiativ i EU som peker i riktig
375 retning, som for eksempel "en pilar av sosiale rettigheter". Det er viktig at
376 sosialdemokratiske partier og fagbevegelsen stiller seg i front i slike prosesser
377 for å sikre et reelt innhold som styrker arbeidstakerne og deres organisasjoners
378 posisjon.

379 Det må innføres større grad av innsyn og kontroll for å bidra til at utenlandske
380 selskaper som arbeider i Norge overholder de norske reglene når det gjelder
381 arbeidsmiljø og beskatning. En passiv holdning kan gi økning av aktører som
382 vinner oppdrag på lav lønn, dårlige arbeidsforhold og ikke tar på alvor
383 arbeidsmiljø og HMS. Utenlandske selskaper som arbeider i Norge, skal derfor
384 overholde de samme reglene som norske selskaper. Det bør etableres et register
385 for utenlandske selskaper tilsvarende som i Danmark, kalt RUT (Registeret for
386 Udenlandske Tjenesteydere). Dersom et utenlandsk selskap unnlater å melde
387 seg inn i registeret skal det få konsekvenser.

388 Frem til nå har Norge i for liten grad benyttet påvirkningsmulighetene i
389 internasjonale avtaler til å jobbe for bedre vilkår for arbeidstakerne. Avtalene
390 som er gode, som for eksempel International Labour Organization (ILO) sine
391 kjernekonvensjoner, bør tas inn i Menneskerettsloven.

392 Saker som berører Norge bør følges opp langt mer aktivt enn i dag slik at
393 sluttresultatet kan påvirkes. Det er en betydelig svakhet at prosessene i de fleste
394 tilfeller er avsluttet i EU før regjeringen informerer og involverer Stortinget.

395 Stortinget må også selv styrke sitt arbeid med forslag som kommer fra EU for å
396 avsløre de tilfeller der regjeringens anbefaling til Stortinget er farget av
397 regjeringens politiske syn fremfor å være en nøytral fremstilling av forslagene fra
398 EU. Arbeiderpartiet mener Stortinget på eget grunnlag skal utrede viktige saker
399 fra EU for å avklare positive og negative konsekvenser for Norge, særlig dersom
400 dette rammer norsk suverenitet.

401 EU-regelverket er hele tiden i endring noe som får betydning for tolkningen av
402 EØS-avtalen. Det er en utfordring at organet som kontrollerer etterlevelsen av
403 EØS-avtalen (ESA) sine prosesser er svært lukket, og at offentligheten mangler
404 innsyn i forhandlingene mellom ESA og den norske regjering. Disse prosessene
405 bør åpnes opp og EFTA-domstolen bør utvides i store prinsipielle saker. Norge
406 bør i større grad utfordres ESAs syn dersom dette ikke samsvarer med våre
407 ambisjoner for arbeidslivspolitikken.

408 Arbeiderpartiet vil styrke Norges evne til selv å regulere forhold i arbeidslivet
409 gjennom lov og tariffavtale, og jobbe mot forhold som svekker dette.

410 **Arbeiderpartiet vil:**

- 411 1. Føre en offensiv Europapolitikk hvor norske myndigheter i langt større grad
412 enn i dag jobber for å påvirke viktige prosesser i EU mens de faktisk pågår.
413
- 414 2. Styrke Stortingets mulighet til å vurdere konsekvenser av saker som
415 behandles i EU-parlamentet og som kan ha innflytelse på
416 arbeidslivspolitikken gjennom å bestille egne utredninger.
417
- 418 3. Utnytte handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for tiltak som sikrer norske
419 lønns- og arbeidsvilkår.
420
- 421 4. Kreve åpenhet i prosesser og dialog med ESA.
422
- 423 5. For å sikre kontrollen med kvaliteten på og arbeidsbetingelsene ved
424 fellesskapets tjenester bør mer av dette drives i offentlig regi. Det skal
425 også etablere et nasjonalt kompetansesenter for å bistå offentlige
426 selskaper og kommuner/fylkeskommuner til å avklare deres handlingsrom

- 427 innen EØS-regelverket.
428
- 429 6. Utarbeide register over EØS-bedrifter som tar oppdrag i Norge (RUT-
430 register). Ikke utlyse anbud globalt, men forholde oss til land vi har
431 handelsavtaler med. Norge skal inkludere arbeidstakers rettigheter i
432 handelsavtaler med andre land.
433
- 434 7. Jobbe internasjonalt for å sikre at den internasjonale markedsøkonomien
435 reguleres bedre, og øke bidragene til ILO og være en pådriver for å styrke
436 ILO.
437
- 438 8. Ta initiativ til en internasjonal konvensjon mot økonomisk hemmelighold
439 som skal inneholde et internasjonalt eierskapsregister, og arbeide mot
440 skatteparadiser globalt og i EU/EØS.
441
- 442 9. Arbeide for at EU vedtar et eget arbeidsdirektiv for digitale plattformer som
443 innebærer at arbeidstakere er beskyttet av nasjonale arbeidslivslover i det
444 landet arbeidet utføres.
445
- 446 10. Styrke EØS-fondet for trepartssamarbeid.
447
- 448 11. Opprette en bistandsordning for fagforeninger i land som mottar norsk
449 bistand. Som en del av dette må Norge arbeide for at flere kvinner blir
450 organiserte.

2. Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv med balanse mellom jobb og fritid

451
452
453
454 Den norske velferdsstaten er den kraftigste likhetsmotoren noe samfunn har
455 utviklet. For Arbeiderpartiet er forsvaret og videreutviklingen av velferdsstaten
456 derfor en av våre viktigste politiske kamper.

457 Vårt gode velferdssystem og aktiv arbeidsmarkedspolitikk bidrar til et fleksibelt
458 arbeidsliv og til å holde ledigheten nede. Likevel er det alt for mange som står
459 utenfor arbeidslivet men som ønsker å jobbe. Akkurat som den enkelte har en
460 plikt til å bidra etter evne, har fellesskapet en plikt til å stille opp for de som av
461 ulike grunner trenger en hjelpende hånd.

462 Det er et faresignal i vårt velferdssamfunn når sysselsettingsgraden går ned,
463 særlig blant de unge. Altfor mange mennesker fanges i mønstre som det er
464 vanskelig å bryte ut av, og som kan begrense dem livet ut. Arbeiderpartiets
465 politikk for arbeidslivet skal sørge for at de som står utenfor arbeidslivet, og som
466 Norge trenger for å bygge landet kommer i jobb. I vårt arbeidsliv trenger vi alle.

467 Rundt 800 000 mennesker jobber utenom ordinær arbeidstid. Arbeidsmedisinsk
468 forskning viser en klar sammenheng mellom arbeidstid, helse og
469 sikkerhet. Skift/turnus, lange arbeidsdager og nattarbeid kan representere en
470 helse- og sikkerhetsrisiko. Arbeiderpartiet mener det må legges økt vekt på
471 helsefremmende arbeidstidsordninger og viser til gode eksempler på
472 fremforhandlet kortere arbeidstid.

473 IA-samarbeidet er arbeidslivets viktigste verktøy for å forbygge utstøting fra
474 arbeidslivet. Arbeiderpartiet er en garantist for å opprettholde
475 sykelønnsordningen og for å videreutvikle IA-avtalen slik at den blir et effektivt
476 verktøy for en reell inkludering i arbeidslivet.

477 IA-samarbeidet bygger på erkjennelsen av at årsakene til langvarig sykefravær,
478 utstøting og manglende inkludering i arbeidslivet er komplekse. Et godt
479 arbeidsmiljø og gode kompetanseutviklingsmuligheter er viktig for mestring og
480 helse. Mer vektlegging av kompetanse i det forebyggende arbeidet kan redusere
481 problemer med uhelse som springer ut av manglende mestring. Det kan også
482 bidra til at flere som allerede er sykmeldt kommer raskere tilbake i arbeid.

483 Seniortilpasset kompetansepolitikk er viktig for at arbeidsgivere skal satse på
484 seniorer, men også for å stimulere til lengre yrkeskarrierer.

485 Arbeiderpartiet vil styrke NAV med økte ressurser og økte muligheter til å benytte
486 de tiltak som gir best uttelling i form av å kvalifisere mennesker for det ordinære
487 arbeidslivet. Vi vil særlig øke innsatsen overfor unge, mennesker med
488 funksjonshemninger og innvandrere som står utenfor arbeidslivet. Felles for alle

489 gruppene er behovet for økt satsing på kompetansehevende tiltak som
490 kvalifiserer for arbeidslivet, samt økt samarbeid med arbeidsgivere som er villige
491 til å gi folk en sjanse.

492 Alle arbeidstakere fortjener et like godt sikkerhetsnett og vi vil ha en nullvisjon for
493 hardt skadde og døde i norsk arbeidsliv. Det må settes inn særlige tiltak overfor
494 bransjer og grupper av arbeidstakere med høy skadefrekvens. Reglene om
495 yrkesskade må forbedres og alle arbeidstakere skal sikres en god pensjon med
496 opptjening fra første krone.

497 **Arbeiderpartiet vil:**

498 2.1. Øke innsatsen for et helsefremmende arbeidsliv

499

- 500 1. Sikre bedre oppfølging av mennesker med psykiske helseutfordringer
501 gjennom økt satsing på "jobbspesialister" og et tettere samarbeid
502 mellom Nav, arbeidssøkere, arbeidsgivere, utdanningssystem og
503 helsevesen. Arbeid og utdanning må vurderes som en del av
504 behandlingsløpet ved psykiske lidelser.
505
- 506 2. Forbedre reglene for sykefraværsoppfølging slik at oppfølgingen kommer
507 på plass også ved mange korte sykemeldingsperiode over lengre tid.
508 Dagens regler er laget for lineært sykefravær, mens mange er syk-frisk-
509 syk-frisk. Dette medfører at sykemeldte kan gå ut hele sykepengeperioden
510 uten at de på noe tidspunkt har fått oppfølging fra Nav.
511
- 512 3. Utrede en mulighet for tidskontoordning innen sykelønnsordningen slik at
513 maksimal varighet for sykepenger kan utvides ved at den kobles til
514 sykemeldingsgrad.
515
- 516 4. Kompetanse skal være viktig del av IA-avtalen. Det settes krav til at Nav
517 tidlig i behandlingsløpet skal vurdere om kompetanseheving kan være
518 blant tiltakene for å komme tilbake til arbeidslivet. Arbeidsledige og
519 deltakere på arbeidsavklaringspenger skal få en rett til å få en konkret
520 vurdering av relevante kompetansehevende tiltak innen en måned.
521
- 522 5. Videreføre og utvide arbeidsgivers mulighet til å søke Nav om
523 tilretteleggingstilskudd for å forhindre sykefravær hos enkeltansatte, og for
524 at sykemeldte skal kunne komme tilbake til arbeid.
525 Tilretteleggingstilskuddet skal gis ut fra den ansattes behov for
526 tilrettelegging uten tidsavgrensning.
527
- 528 6. Etablere nasjonale tilskuddsordninger for forsøk med kortere arbeidstid.
529 Særlig belastende yrker skal prioriteres og det bør gis midler til

530 følgeforskning slik at man kan måle hvilke effekter forsøkene har.
531

532 **2.2. Sikre en reell inkludering i arbeidslivet**

533

534 1. Sørge for økt samhandling for inkludering i arbeidslivet mellom
535 utdanningstiltak, helsehjelp og NAV, med et konkret krav om at utdanning
536 og kompetansehevende tiltak skal benyttes tidlig i oppfølgingen av
537 mennesker som står utenfor aktivitet, utdanning og arbeid.

538

539 2. Gjennomgå regelverket for å styrke førstelinjen i NAV sin mulighet for å
540 treffe fornuftige tiltak basert på brukerens behov.

541

542 3. Utvide bruken av opplærings- og utdanningstiltak og redusere barrierer
543 som hindrer effektiv bruk av disse. Herunder fjerne den nedre
544 aldersgrensen på 22 år, og varighetsbestemmelsen på maksimalt fire år.
545 For å utvide opplæringstiltak i yrkesfag for personer med få formelle
546 kvalifikasjoner må samarbeidet mellom Nav og privat og kommunal sektor
547 styrkes.

548

549 4. Ivareta trygghet og forutsigbarhet for arbeidsgiverne, arbeidstakerne,
550 tillitsvalgte og personer på arbeidspraksis gjennom tett oppfølging fra NAV
551 og forsterke bruken av lønnstilkudd samt sikre at tillitsvalgte på bedriften
552 blir involvert i inkluderingsarbeidet.

553

554 5. At direktiver om å benytte kommersielle bemanningsbyråer til
555 arbeidsformidling opphører slik at arbeidstakere får relevant og utviklende
556 arbeidspraksis samt at arbeidsgivere får tilgang på relevant arbeidskraft.

557

558 6. At aktivitetsplikt utvides til å gjelde alle sosialhjelpsmottakere og kobles til
559 en rett til riktig aktivitet, der aktiviteten også skal bidra til å kvalifisere for
560 arbeidslivet.

561

562 7. Sikre at tiltaksarrangører for NAV-tiltak for de som står lengst unna
563 arbeidslivet i hovedsak skal være offentlige eller ideelle tiltaksarrangører
564 med egne ansatte.

565

566 8. Innføre en jobbgaranti for unge uføre som har mulighet til å jobbe helt eller
567 delvis, samt gi Nav nødvendige ressurser og forpliktelser til å bistå disse.

568

569 9. Styrke og videreutvikle ungdomsinnsatsen i NAV, herunder oppsøkende
570 virksomhet, og satsing på alternative treffpunkter utenfor NAV-kontorene,
571 samt legge til rette for at ungdom får prøvd seg i arbeidslivet gjennom å
572 oppfordre kommunene til å tilby sesongbaserte jobber gjennom NAV.

- 573
- 574 10. Bidra til at flere arbeidsplasser er tilrettelagt mennesker med nedsatt
575 funksjonevne og personer som står langt fra det ordinære
576 arbeidsmarkedet. Statlig og kommunal sektor skal forplikte seg til å
577 inkludere flere mennesker med nedsatt funksjonsevne.
578
- 579 11. At arbeidsgivere årlig skal rapportere om hvordan de jobber med
580 inkludering av funksjonshemmede på arbeidsplassen.
581
- 582 12. Gi rådgivningstjenestene i skolen og utdanningsinstitusjonene
583 kompetanse om bedre veiledning av elever med funksjonsnedsettelse
584 samt bidra til at rådgivningstjenestene fungerer som støttespillere i
585 overgangene mellom skole og høyere utdanning, og utdanning og arbeid.
586
- 587 13. Sørge for en målrettet satsing på arbeidsforberedende trening og en
588 forpliktende opptrappingsplan for flere VTA-plasser med særlig fokus på
589 mennesker med utviklingshemming. Det bør gjennomføres et
590 prøveprosjekt med rett til VTA-plass for personer under 30 år.
591
- 592 14. Øke satsingen på VTA-O, varig tilrettelagt arbeid i ordinære bedrifter, med
593 tettere oppfølging av brukerne. Ansvar for oppfølgingen flyttes fra Nav til
594 Vekst og attføringsbedriftene.
595
- 596 15. Sørge for at asylmottakene starter integreringen og norskopplæringen fra
597 første dag. Innvandrere og flyktninger gis innføring i den norske
598 arbeidslivsmodellen og om hvordan og hvorfor man fagorganiserer seg.
599
- 600 16. Sikre at innvandrere får tidlig kartlegging av kompetanse med mulighet for
601 raskere godkjenning av utenlandsk utdanning og bedre tilbud om
602 kompletterende utdanning. Realkompetanse må i større grad anerkjennes
603 inn i løp for utdanning og arbeid.
604
- 605 17. Styrke ordninger for realkompetansevurdering samt godkjenningssystem
606 for utenlandsk fagutdanning.
607
- 608 18. Bidra til et tettere samarbeid mellom introprogrammet og Nav for å sikre
609 mer bruk av arbeidsrettede tiltak, utdanning, og norskopplæring parallelt
610 med arbeidspraksis.
611
- 612 19. Benytte de partnerskapsorganiserte karriersentrene aktivt i
613 inkluderingsarbeidet, som et supplement til Nav.
614

615 **2.3. Styrke mulighetene for en bedre balanse mellom jobb, fritid og**
616 **omsorgsansvar**

617

618 1. Ha et tydelig skille mellom arbeid og fritid med klare og tydelige rammer for
619 når man har fri og hvor ufrivillige avbrudd minimeres.

620

621 2. Sikre at arbeidsgivere drøfter med tillitsvalgte graden av forstyrrelse på
622 fritiden og hvorvidt ansatte oppfatter dette som et problem samt tilby
623 alternative løsninger som minimerer unødig kontakt og avbrudd i
624 arbeidstakernes fritid.

625

626 3. Gjøre det mulig for flere å kombinere arbeid med omsorgsansvar for barn
627 eller syke familiemedlemmer ved å prøve ut ulike ordninger med tidskonto

628

629 **2.4. Sørge for et godt sikkerhetsnett for alle arbeidstakere**

630

631 1. Innføre nullvisjon for hardt skadde og døde i norsk arbeidsliv. Kravene om
632 opplæring i HMS fra arbeidsgivere for unge arbeidstakere og
633 arbeidsinnvandrere forsterkes, og tilsynsmyndighetens innsats på dette
634 området styrkes.

635

636 2. Fremme forslag om ny og forbedret lov om yrkesskadeforsikring.

637

638 3. Fremme forslag om en offentlig utredning (NOU) om sosiale rettigheter for
639 frilansere og selvstendig næringsdrivende, herunder yrkesskadeforsikring,
640 dagpenger, sykepenger, feriepenger, foreldrepenger og pensjon.

641

642 4. Vurdere de sosiale rettighetene til eldre arbeidstakere i lys av endret
643 aldersgrense og nytt pensjonssystem. Det skal særlig ses på problemene
644 arbeidstakere som har passert 67 år møter ved at de ikke har de samme
645 sosiale rettighetene som andre arbeidstakere.

646

647 5. Innføre pensjon fra første krone for alle arbeidstakere.

648 **3. Et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til** 649 **arbeidstakerne**

650
651 Tillit mellom ledelse og arbeidstakere og styring basert på samarbeid med de
652 ansatte er et viktig grunnlag for den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen.

653 De ansattes kunnskap og kompetanse er viktig for at det skal fattes gode
654 beslutninger til beste for virksomheten. De som gjør jobben vet hvordan arbeidet
655 kan gjøres mer effektivt og hvordan kvaliteten kan heves. Medbestemmelse er
656 derfor sentralt for å utvikle norsk arbeidsliv.

657 Men «Medbestemmelsesbarometeret» viser urovekkende tegn hva gjelder
658 medbestemmelse, kontroll og ledelse i norsk arbeidsliv:

- 659 • Styrings- og ledelsesformen «standardisering og kontroll» blir mer utbredt i
660 norsk arbeidsliv. Gjennom styringsformer som New public management blir
661 relasjoner mellom ledelse og ansatte mindre viktige fordi oppgavene og
662 måten å utføre dem på er gitt i prosedyrer og standarder. Ledelse blir
663 automatisert i kontrollsystemer for å måle avvik fra standardene.
664
- 665 • Ansattes medbestemmelse er betydelig lavere i helseforetak og
666 statsaksjeselskap enn i privat sektor. Tilsvarende finner vi at graden av
667 standardisering og kontroll er betydelig høyere i helseforetak og
668 statsaksjeselskap enn den er i privat sektor.
669
- 670 • Statlig ansatte oppgir at de har lavere innflytelse på egne oppgaver,
671 utførelsen av oppgavene og arbeidstempo enn ansatte i de andre
672 sektorene. Kommunalt ansatte har lavest innflytelse på hvem de jobber
673 sammen med, egen arbeidstid og bruk av ressurser til arbeidet. I privat
674 sektor har ansatte høyere innflytelse på disse områdene. Innflytelsen er
675 høyere i bedrifter der største eier er norsk enn i bedrifter der største eier er
676 utenlandsk.

677 Medbestemmelse og ansatterepresentasjon er viktig for å lykkes med endring og
678 omstilling. Dessverre går utviklingen i feil retning. I 2006 fant Statistisk
679 Sentralbyrå (SSB) ansatterepresentanter i 27 prosent av alle aksjeselskap (AS og
680 ASA) med minst 30 ansatte. 10 år etter, i 2016, finner Fafo at andelen har sunket
681 til 18 prosent hvorav nedgangen har vært særlig stor de siste årene.

682 Forskning gjort av SINTEF viser at de som har et partssamarbeid som går utover
683 det som følger av lov og avtaleverk er mer nyskapende og lønnsomme enn de
684 som ikke har et slikt samarbeid. Lokalt trepartssamarbeid i kommunal sektor
685 bygger tillit og gir gode resultater. Dette kommer også frem av evalueringer av de
686 nasjonale trepartsprogrammene Kvalitetskommuneprogrammet og Sammen om
687 en bedre kommune.

688 Praktiseringen av målstyring har i arbeidslivet har endret seg. Fra å være et
689 overordnet prinsipp for måloppnåelse, opplever mange ansatte en hverdag
690 preget av hyppige individuelle målinger og detaljert aktivitetsstyring. Dette bidrar
691 til et arbeidspress som går ut over kvaliteten, press fra ledere om å prioritere
692 oppgaver som kan måles, og lite tid til å gjøre en god faglig jobb.

693 Arbeiderpartiet mener styringen av offentlig sektor må dreies fra kontroll til økt
694 tillit. Beslutninger må desentraliseres og ansatte må involveres. Tillit bygges over
695 tid når politikere, ledelse og tillitsvalgte sammen skaper en kultur der faglige
696 vurderinger og dialog med brukerne trumfer målstyring og rapportering.
697 Kommuner og etater oppfordres til å sette i gang egne tillitsreformer.

698 Arbeiderpartiet vil bytte ut ledelses- og kontrollformer som new public
699 management med en tillitsbasert styring. Dette krever endringer nasjonalt,
700 regionalt og lokalt.

701 **Arbeiderpartiet vil:**

702 **3.1. Styrke bedriftsdemokratiet**

703

704 1. Jobbe for at arbeidslivets parter setter bedriftsdemokrati på dagsorden og
705 sørger for informasjon om ordningen med ansattrepresentasjon.
706 Arbeidsgiverorganisasjonene har et særlig ansvar for å oppfordre
707 medlemsbedriftene til å sikre ansatte representasjon i styrende organer og
708 medvirkning på arbeidsplassen.

709

710 2. Innføre en plikt om at selskaper aktivt må oppfordre de ansatte til å stille
711 med en styrerepresentant.

712

713 3. Gjenopprette og videreutvikle Bedriftsdemokratinemnda.

714

715 4. Senke grensen for når ansatte kan kreve en ansattrepresentant.
716 Bedriftsdemokratinemnda skal ha muligheter til å innvilge søknader om
717 unntak i svært spesielle tilfeller.

718

719 5. Tydeliggjøre at felles representasjonsordninger skal gjelde når et selskap
720 tilhører en gruppe av foretak som er knyttet sammen gjennom
721 eierinteresser, felles ledelse eller kontrakter.

722

723 **3.2. Sikre tillitsbasert styring i offentlig sektor**

724

725 1. Jobbe for bedre ledelseskultur med tettere samarbeid mellom ansatte og
726 ledere hvor man legger større vekt på de ansattes kompetanse og:

- 727 a. Begrenser individuelle måleparametre for oppgaver som omfatter
728 myndighetsutøvelse eller annen skjønnsutøvelse.
- 729 b. Gir ansatte mer tid på å utføre og videreutvikle tjenesten og faget til
730 det beste for brukerne.
- 731 c. Sikrer at opplæring og utvikling av tjenestene i større grad skjer i
732 samarbeid med organisasjonene og deres medlemmer på alle nivå i
733 virksomhetene.
- 734 d. Rydder opp i regler og dokumentasjonskrav.
- 735 e. Sørger for reell medbestemmelse og medarbeiderdrevet utvikling i
736 offentlig sektor gjennom å styrke den lokale dialogen om innovasjon,
737 inkludering, forebyggende arbeidsmiljø og klima.
- 738
- 739 2. Sikre arbeidstakernes yringsfrihet og bidra til offentlig sektor går foran
740 som et godt eksempel.
- 741
- 742 3. Vurdere om dagens sanksjoner overfor arbeidsgivere som bryter det
743 eksisterende avtaleverket er effektive nok, særlig med henblikk på prosess
744 og manglende drøftinger.
- 745
- 746 4. Kartlegge bruk av overvåking og overdreven resultatmåling i arbeidslivet.

747

4. Kompetanse for alle

748

749 Norsk arbeidsliv har lenge vært i verdenstoppen i sysselsetting, produktivitet,
750 omstilling og utvikling. For å sikre dette også i framtiden vil Arbeiderpartiet
751 invitere partene i arbeidslivet til en ny samfunnskontrakt for kompetanse og
752 omstilling som kommer alle til gode.

753 Myndighetene skal stille opp med finansiering og bedre rettigheter til
754 kompetanseutvikling. Satsingen skal utvikles i tett samarbeid med
755 arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner, samt de ulike
756 utdanningsinstitusjonene.

757 Arbeiderpartiet vil gi arbeidstakerne muligheter til å lære gjennom hele
758 arbeidslivet for å møte endrede og økende krav. Vi skal gjøre folk trygge på
759 framtiden, og Arbeiderpartiets ambisjon er at alle skal ha gode muligheter i
760 fremtidens arbeidsliv.

761 Den enkeltes evner og kompetanse er Norges mest verdifulle ressurs. Økende
762 grad av midlertidighet, innleie og korte ansettelse svekker grunnlag for et
763 lærende arbeidsliv. For Arbeiderpartiet er trygge rammer rundt den enkelte
764 arbeidstaker med faste, hele stillinger og sterke arbeidstaker- og
765 arbeidsgiverorganisasjoner det beste grunnlaget for et produktivt arbeidsliv.

766 Å sikre et arbeidsliv med høy og aktuell kompetanse i et raskt skiftende
767 arbeidsmarked er mulig om vi bruker ressursene riktig. Arbeiderpartiet vil at en
768 større del av oljerikdommen vår skal reinvesteres i arbeidstakernes kompetanse.
769 Arbeiderpartiet vil ha en vesentlig og forpliktende opptrapping av midlene som
770 går til etter-, videreutdanning og andre kompetansetiltak for arbeidstakerne
771 gjennom et nytt kompetansefond som sikrer alle norske arbeidstakere mulighet til
772 aktuell, relevant kompetanse.

773 Norges konkurranseevne er avhengig av at fellesskapets verdier kommer
774 fellesskapet til gode i form av økte muligheter for å lykkes gjennom kompetanse
775 og teknologi fremfor lavtlønnskurransen. De som står utenfor arbeidslivet må
776 kvalifiseres og de som er i jobb må sikres kompetansen som trengs for et langt
777 arbeidsliv. En bedre etter- og videreutdanning må favne hele befolkningen og
778 bidra til at arbeidstakere og virksomheter står bedre rustet til å møte et arbeidsliv
779 i raskere endring. Både formell og uformell kompetanse skal anerkjennes. Det
780 skal settes inn en særskilt innsats som gir gode muligheter for personer som har
781 lite utdanning fra før.

782 Trepartsamarbeidet skal være grunnlaget for satsingen. Staten skal ha et
783 overordnet finansieringsansvar, gjennom nasjonale satsinger innen det ordinære
784 utdannings- og velferdsområdet, og gjennom statlige midler
785 i kompetansefondet. Partene i arbeidslivet gis i oppdrag å utarbeide en modell

786 for kostnadsfordeling for etter- og videreutdanning. Nasjonale kompetansebehov
787 må danne grunnlaget for satsingen, men ordningene skal være tilpasset regionale
788 og lokale forhold slik at arbeidslivet får tilgang på den kompetanse som trengs.

789 For å unngå økende forskjeller mellom de som er i arbeidslivet og de som vil inn
790 foreslås tre løft som innebærer at folk skal «lære på jobb», «lære på vei til jobb»
791 og «læring for fremtidens arbeidstakere».

792

793 4.1. «Lære på jobb».

794

795 Arbeiderpartiet vil etablere et kompetansefond i tett samarbeid med partene i
796 arbeidslivet som skal bidra til kompetanseutvikling hos arbeidstakerne slik at den
797 enkelte kan stå lenger i arbeid og at næringslivets konkurranseevne og kvaliteten
798 på offentlig sektor styrkes.

799 Fondet stiller statlige midler til disposisjon og kan innrettes på regionale nivåer
800 og mot ulike bransjer. Overordnet kartlegging, analyse og vurdering av
801 kompetansebehovet skal være styrt nasjonalt for å sikre langsiktighet, samtidig
802 som det tas hensyn til regionale behov tuftet på trepartssamarbeidet nasjonalt,
803 regionalt og lokalt.

804 Arbeidet skal bygge på et lovverk som sikrer arbeidstakernes rettigheter, og som
805 gir den enkelte gode muligheter for å tilegne seg oppdatert kompetanse i
806 arbeidslivet. For eksempel kan staten forplikte seg gjennom finansiering,
807 arbeidsgivere gjennom å legge til rette for at utviklingen kan skje i arbeidstiden,
808 og arbeidstakerne gjennom å stille seg villige til å heve sin kompetanse og bruke
809 egen tid og innsats på det.

810 Kompetansebehovet drøftes mellom ledelse og tillitsvalgte på den enkelte
811 arbeidsplass slik at man i topartssamarbeidet kan avklare behov og ambisjoner
812 for kompetanseheving på arbeidsplassen og gjennom slike avtaler utløse statlige
813 midler. Det skal legges til rette for pådrivere for opplæring og etter- og
814 videreutdanning på den enkelte arbeidsplass (kompetansetillitsvalgte).

815 Kompetansefondet erstatter ikke arbeidsgivers ordinære opplærings- og
816 tilretteleggingsplikt, eller fondslenkende ordninger i tariffavtalene, men det skal
817 sikre mulighet for kompetanseløft i alle bransjer og sektorer slik at vi sikrer
818 nødvendig og relevant kompetanse og arbeidskraft. Det erstatter heller ikke
819 andre kompetansehevingstiltak, for eksempel de som tilbys gjennom
820 fylkeskommunenes, NAV og andre statlige satsinger.

821 Arbeidsplassen er den mest sentrale læringsarenaen for arbeidstakerne. Det må
822 utvikles verktøy for å omskolere, oppdatere, utvikle, formalisere og fornye
823 kunnskap hos arbeidstakerne. Dette kan skje på arbeidsplassen, ved at

824 arbeidstakere går ut av arbeidslivet for å ta utdanning i en periode eller ved ulike
825 former for deltidsutdanninger og kurs kombinert med lavere arbeidsbelastning.
826 På denne måten legges det bedre til rette for at alle arbeidstakere skal kunne
827 søke ny kompetanse for å klare nye oppgaver eller for å stå lenger i yrket. Den
828 enkelte arbeidstaker forplikter seg til å holde kontakt med arbeidsgiver ved
829 videreutdanning/kompetanseheving utenfor arbeidsplassen. Ansatte sikres at de
830 ikke taper lønn og pensjonsopptjening som følge av videreutdanning og
831 kompetanseheving.

832 Det er et mål å stimulere videregående skoler, fagskoler, universiteter, høyskoler,
833 voksenopplæringen, og andre aktører som tilbyr utdannings- og kurstilbud til å
834 bidra til etter- og videreutdanning. Et eksempel er studieforbundene, som har
835 voksenopplæring som formål, og kan spille en viktig rolle som bidragsyter i
836 utvikling av og tilbyr av kompetanseutvikling i arbeidslivet.

837 Kompetansefondet innebærer også et tettere samarbeid mellom partene i
838 arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene for å bidra til at ansatte kan flytte på seg
839 og ta med seg sin kompetanse til andre yrker. Det er et mål for Arbeiderpartiet at
840 arbeidstakere skal eie sin egen kompetanse, og det må utarbeides ordninger som
841 gjør dette mulig.

842 **Arbeiderpartiet vil:**

- 843 1. Etablere et nasjonalt kompetansefond med en vesentlig og forpliktende
844 opptrapping av midlene som går til etter-, videreutdanning og andre
845 kompetansetiltak som sikrer alle norske arbeidstakere mulighet til aktuell,
846 relevant kompetanse. En større del av oljerikdommen vår skal reinvesteres
847 i arbeidstakernes kompetanse.
848
- 849 2. Sikre at alle arbeidstakere har en reell rett til kompetanseheving.
850
- 851 3. Utvikle ordninger som gjør retten til kompetanseheving mulig for alle
852 arbeidsgivere og ansatte. Dette skal utvikles i tett samarbeid med partene i
853 arbeidslivet.
854
- 855 4. Gjennomgå reglene for støtte til utdanning via Statens lånekasse og gjøre
856 endringer som bedre legger til rette for livslang læring.
857
- 858 5. At den offentlige karriererådgivningen styrkes og at det gis bedre oversikt
859 over hvilke kurs og utdanningstilbud som finnes.
860
- 861 6. At det etableres en godkjenningssentral som godkjenner ulike
862 læringsarenaer der det kan gis støtte til å etter- og videreutdanne seg.
863
- 864 7. Gjennomgå finansieringssystemet for høyere utdanning for å bidra til at det
865 utvikles fleksible og målrettede tilbud om etter- og videreutdanning innen

866 offentlige utdanningsinstitusjoner.

867

868 8. At systemet for vurdering og godkjenning av realkompetanse gjennomgås
869 og styrkes.

870

871 9. Ha tydeligere krav og oppgaver til regionene om å vurdere hvordan
872 arbeidskraftsbehovet i regionen kan etterkommes.

873

874 10. Styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet, og
875 sikre at det gis et relevant tilbud til mennesker som står i arbeid. For
876 universitetene og høyskolene kan det for eksempel skje gjennom
877 forbedringer av rådene for samarbeid med arbeidslivet (RSA) og gjennom
878 klarere insentiver i finansieringsordningene.

879

880

881 4.2. «Lære på vei til jobb».

882

883 Arbeiderpartiet vil gjennomføre et nasjonalt løft for å gi personer som står utenfor
884 arbeidslivet muligheter for å tilegne seg arbeidskvalifiserende kompetanse. En
885 særlig satsing rettes mot unge som i dag står utenfor aktivitet, arbeid eller
886 utdanning.

887

888 For mange mennesker står av ulike årsaker og i varierende tidsrom utenfor
889 arbeidslivet. Målet må være at denne perioden blir kortest mulig og at alle krefter
890 settes inn på å gi folk kompetanse som kvalifiserer for arbeidslivet.

891 Arbeiderpartiet ønsker en nasjonal satsing der helsetilbud, kompetanse og
892 arbeidsrettet aktivitet sees i sammenheng for å sikre tett og riktig oppfølging av
893 mennesker som står utenfor arbeidslivet. Det må settes høyere krav til kvalitet og
894 reell arbeidskvalifisering til tiltakene Nav disponerer.

895 Samtidig må de ansatte i Nav sikres handlingsrom og autonomi for å sette i gang
896 de tiltak de mener er mest effektive for å få flere i arbeid. Mennesker som er på
897 ulike tiltak fra NAV ute på bedriftene må sikres nødvendig opplæring og
898 oppfølging, og skal komme i tillegg til fast ansatte.

899 I et arbeidsmarked som krever mer formell kompetanse må
900 arbeidsmarkedspolitikken styrkes og tiltakene i større grad rettes inn mot
901 utdanning og reell kvalifisering som fører til et solid fotfeste i arbeidsmarkedet.
902 En særlig satsing skal være rettet mot unge som i dag står utenfor aktivitet,
903 arbeid eller utdanning.

904 Gjennom et samarbeid mellom arbeidslivets parter og Nav, regionene,
905 kommunene og helse- og utdanningssystemet skal det gis muligheter for å

906 tilegne seg riktig og arbeidskvalifiserende kompetanse. Dette kan være styrking
907 av grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving eller digitale ferdigheter,
908 fullføring av videregående opplæring eller realkompetansevurdering.

909 Arbeidsledige eller permitterte som ønsker utdanning skal oppmuntres til å skaffe
910 kompetansen de mangler. Staten skal bidra til at arbeidsledige får muligheter til å
911 omstille seg gjennom utdanning eller annen kompetanseutvikling, blant annet
912 gjennom å gjøre det lettere å fullføre videregående opplæring og å kombinere
913 studiepoeng med NAV stønad.

914 Arbeidsmarkedstiltak skal ikke være en alternativ studiefinansiering. Det må
915 derfor finnes klare inngangskrav og det er også naturlig å ha elementer av
916 egenfinansiering ved lengre utdanningsløp, eksempelvis gjennom reduserte
917 ytelser og supplerende lån.

918 **Arbeiderpartiet vil:**

- 919 1. Sikre tettere oppfølging av og økt samarbeid mellom helse-, utdannings-
920 og aktivitetstiltak for mennesker som står utenfor arbeidslivet.
921
- 922 2. Styrke arbeidsmarkedspolitikken, herunder bruken av lønnstilskudd og
923 utdanning som arbeidsmarkedstiltak med særlig vekt på videregående
924 opplæring.
925
- 926 3. Styrke og skalere opp kvalifiseringsprogrammet, og åpne for at man skal
927 kunne fullføre videregående opplæring på kvalifiseringsprogrammet.
928
- 929 4. Vurdere ordninger hvor en redusert støtte fra Nav kan kombineres med
930 supplerende studielån i forbindelse med utdanning.
931
- 932 5. Tilrettelegge for løp hvor lønnstilskudd kombineres med fagbrev og
933 fremtidig fast ansettelse, i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.
934
- 935 6. Gjennomgå, styrke og bygge ut systemet for realkompetansevurdering og
936 stille krav om at dette gjøres i alle næringer og bransjer.
937
- 938 7. Styrke studieforbundenes rolle i å tilby kortvarige arbeidslivsrelaterte kurs.
939
- 940 8. Gjennomføre en helhetlig og nasjonal satsing på
941 karriereveiledningssentrene med særlig vekt på oppfølging av unge .
942
- 943 9. Innføre en rett til aktivitet som kvalifiserer mottakere av sosialstønad for
944 arbeidslivet.
945

946 4.3. Læring for fremtidens arbeidstakere

947
948 Arbeiderpartiet vil ha en kraftig satsing for økt gjennomføring av videregående
949 opplæring, styrking av yrkesfag og flere studieplasser. I et arbeidsliv som stiller
950 høyere krav til formell utdanning, er det enda viktigere at flere fullfører
951 videregående opplæring. Dette krever en reell satsing på tidlig innsats og en mer
952 praktisk skole.

953 Arbeidslivet har et stort behov for flere fagarbeidere, og dette må møtes med en
954 langt kraftigere satsing på yrkesfagene, fra grunnskole til fagskole. Det krever
955 også at ungdom er garantert læreplass og at de kan gå inn i et trygt og seriøst
956 arbeidsliv.

957 Flere må få muligheten til å ta lengre utdanning, både på fagskoler og på
958 universiteter og høyskoler. Det må opprettes flere nye studieplasser, slik at flere
959 som står utenfor arbeidslivet kan sikre seg den kompetansen som trengs for å
960 komme i arbeid.

961 **Arbeiderpartiet vil:**

- 962 1. Bidra til at det utvikles forpliktende samarbeid mellom videregående
963 elevers bostedskommune og den videregående skolen om tett oppfølging
964 av elever som står i fare for ikke å fullføre videregående. Ekstra ressurser
965 fra kommune og fylkeskommune må settes inn der dette viser seg
966 nødvendig for å gjennomføre og bestå utdanningen.
967
- 968 2. Stimulere til tettere samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningssystemet
969 slik at elever ser en tydelig sammenheng mellom det de lærer på skolen og
970 krav og forventninger som møter dem i arbeidslivet.
971
- 972 3. Styrke rådgivningstjenesten, blant annet gjennom hospitering,
973 etterutdanning og samarbeid med arbeidsliv og karrieresentre. Vi vil også
974 bedre yrkesveiledningen i grunnskolen og gi alle elever kunnskap om ulike
975 yrker.
976
- 977 4. Sikre at alle elever som er kvalifisert får læreplass gjennom et forpliktende
978 samarbeid mellom staten, fylkeskommunen og arbeidslivet.
979
- 980 5. Tilrettelegge for praksis gjennom hele yrkesfagopplæringen blant annet
981 ved å innføre praksistilskudd til bedrifter.
982
- 983 6. Legge til rette for fleksible løp i flere utdanningsprogrammer, der elevene
984 får veksle mellom skole og arbeidsliv gjennom uken.
985

- 986 7. Investere i utstyr for yrkesfagene slik at elevene får lære med moderne og
987 oppdatert utstyr og gjøre det lettere å bytte fra studiespesialisering til
988 yrkesfag.
989
- 990 8. Legge fram en opptrappingsplan for flere studieplasser og faglinjer ved
991 fagskolene, styrke deres rolle i etter- og videreutdanningstilbudet og
992 etablere bedre muligheter for å ta doble fagbrev.
993
- 994 9. Få på plass flere relevante y-veger fra yrkesfag til høyere utdanning.
995
- 996 10. Stille krav om at antall statlige lære-plasser dobles og stille en
997 lærlingklausul til relevante statlige virksomheter.
998
- 999 11. Opprette flere studieplasser på universiteter og høyskoler, særlig innen
1000 IKT, teknologi, realfag og de store samfunnsprofesjonene som helse- og
1001 sosialfag og lærerutdanningen.
1002
- 1003 12. Legge bedre til rette for deltidsstudier ved å følge opp at
1004 utdanningsinstitusjonene utvikler flere og tilpassede studietilbud, og
1005 utrede kravet om 50 pst studiebelastning for å få utdanningsstøtte i
1006 Lånekassen.
1007
- 1008 13. Jobbe for å sikre relevante utdanningsprogrammer med tettere kolbing til
1009 arbeidslivet.

1010

5. En digitalisering som kommer alle til gode

1011
1012

1013 Digitalisering og teknologiutvikling er verktøy som gir enkeltmennesker mer
1014 frihet, gjør næringslivet mer konkurransedyktig og som kan bidra til at samfunnet
1015 tilbyr bedre velferd og utnytter fellesskapets ressurser bedre. Norge er blant
1016 landene som står best rustet til å gripe mulighetene ny teknologi gir. Vi har en av
1017 verdens mest digitalt modne befolkninger, en velutviklet velferdsstat, et
1018 velorganisert arbeidsliv og en kompetent og høyt utdannet arbeidsstyrke. Dette
1019 gjør oss svært omstillingsdyktige.

1020 Men det er ingen automatikk i at gevinstene fordeles jevnt. Globalisering av
1021 teknologien gjør det mulig å samle overskudd og makt i store multinasjonale
1022 selskaper utenfor nasjonal kontroll. Dette kan føre til at "vinneren tar alt" og at
1023 overskudd fradras beskattning gjennom aggressiv skatteplanlegging. I sum kan
1024 dette føre til at forskjellene mellom eiere og ansatte øker betydelig, at
1025 arbeidslivet blir mer uorganisert og at fellesskapet svekkes gjennom tap av
1026 inntekter.

1027 For å sikre en rettferdig digitalisering er det avgjørende med sterke fagforeninger,
1028 høy organisasjonsgrad, lover som sikrer et trygt og seriøst arbeidsliv med faste
1029 ansettelser og et tydelig skille mellom jobb og fritid samt et mer effektivt og
1030 omfordelende skattesystem. Dette krever tydelige sosialdemokratiske løsninger.

1031 Mange jobber vil forsvinne som en følge av den teknologiske utviklingen,
1032 samtidig som mange nye skapes. Dette setter store krav til omstilling,
1033 kompetanseutvikling og kunnskapsdeling. Ved store omstillinger må ansatte få
1034 tilbud om omskolering og opplæring som gir trygghet for arbeid i stedet for å bli
1035 overlatt til seg selv. Fellesskapet skal stille opp med kompetanseheving og bedre
1036 oppfølging av de som trenger omskolering.

1037 Arbeidslivet blir bedre når maskiner kan bidra til at tunge løft og ulykker blir
1038 redusert og når vi automatiserer bort rutinepregede oppgaver for å frigjøre tid og
1039 krefter på det mennesker gjør bedre enn maskiner. Nye teknologiske løsninger
1040 kan også sikre norske arbeidsplasser og bidra til at oppgaver som før ble flagget
1041 ut utføres i Norge igjen. Uklok automatisering og standardisering kan på den
1042 andre side utfordre ansattes fagkompetanse og svekke både arbeidstakere og
1043 forbrukeres rettigheter. Mer bruk av kunstig intelligens og algortimer som tar
1044 automatiske beslutninger må møtes med krav om åpenhet og etiske
1045 retningslinjer, slik at disse systemene ikke gjenskaper skjevheter eller fører til
1046 diskriminering.

1047 Offentlig sektor må gå foran i å ta i bruk ny teknologi, for å gi bedre tjenester til
1048 innbyggerne og utvikle en effektiv offentlig sektor. Gode digitale tjenester kan
1049 skape en offentlig sektor i tråd med forventningene og motvirke økt privatisering.
1050 Norge har digitale miljøer som i samhandling med verdens mest avanserte

1051 velferdsstat kan gjøre at Norge blir verdensledende innen eksport av digitale
1052 velferdstjenester.

1053 Arbeiderpartiets mål er at den digitale transformasjonen av det norske samfunnet
1054 skal gi mer frihet, mindre forskjeller, mer tillit og et enklere liv for alle. Uten en
1055 sosialdemokratisk styring, kan utviklingen gå i gal retning og medføre store
1056 forskjeller i makt og økonomi.

1057

1058 **Arbeiderpartiet vil:**

1059 **5.1 Gripe digitaliseringens muligheter gjennom en offensiv** 1060 **næringspolitikk**

1061

1062 1. Opprette hel- eller deleide statlige selskap for å sikre fellesskapets
1063 eierskap til verdiskaping og data innenfor visse sektorer, som digital helse.

1064

1065 2. Peke ut sektorer der Norge har fortrinn og kan bli verdensledende, som e-
1066 helse, maritime næringer, smarte byer og energisektoren. I disse
1067 sektorene skal det offentlige legge til rette for partnerskap med næringsliv,
1068 forskning og utdanning, gjennom økte FoU-midler, offentlige innkjøp,
1069 storskala test- og demonstrasjonsprosjekter og datadeling.

1070

1071 3. Styrke statlige virkemidler for å bidra til nye oppstartsbedrifter i Norge og
1072 opprette forskningssentre for næringsrettet digitalisering. og ha en
1073 forpliktende opptrapping innen IKT-forskning og utdanning.

1074

1075 4. Etablere «data trusts» - langsiktige juridiske rammeverk for deling av data
1076 mellom offentlige virksomheter og private selskaper som skal utvikle
1077 kunstig intelligens for å gi innbyggerne bedre tjenester.

1078

1079 5. Stimulere byene og de største kommunene til å gå foran og virkeliggjøre
1080 utviklingen av digitale tjenesteløsinger i samarbeid med norsk digital
1081 industri og utdanningsinstitusjoner som deretter fritt skal kunne brukes av
1082 alle andre norske kommuner og andre forvaltningsorgan.

1083

1084 6. Utvikle «smarte byer» der man kombinerer teknologi og digitale tjenester
1085 som kan bedre livskvalitet og miljø. Disse prinsippene skal tas i bruk innen
1086 både bygg, energi og transport.

1087

1088 7. Stille krav til at offentlig sektor skal ta i bruk teknologi for kunstig
1089 intelligens og drive frem nyskaping gjennom betydelig satsing på
1090 innovative offentlige anskaffelser hvor det offentlige utfordrer næringslivet
1091 til å drive frem nye løsninger.

1092

1093 5.2. Sikre god omstilling i en digital tidsalder

1094

- 1095 1. Opprette en egen ordning for statlige omstillingsmidler for ansatte i
1096 bransjer som møter raske og store strukturelle endringer.
1097
- 1098 2. Opprette et nasjonalt senter for bransjeprogram som gir omskoleringsløp
1099 for ansatte i yrker som får stor reduksjon i antall sysselsatte. Dette skal
1100 gjøres i samarbeid med NAV, partene og karriereveiledningssentrene.
1101 Senteret bør også sikre at erfaringer fra vellykkede omskoleringsløp kan
1102 skales til andre yrkesgrupper og situasjoner. Senterets aktivitet skal
1103 styres sammen med arbeidslivets parter og benytte den statlige ordningen
1104 for omstillingsmidler.
1105
- 1106 3. Sørge for en velfungerende web-basert kompetanseportal. Portalen skal gi
1107 lett tilgjengelig informasjon om kurs og utdanningstilbud over hele landet
1108 slik at flest mulig får en reell mulighet til kompetansehevende tiltak.
1109 Kompetanse Norge bør ha hovedansvaret for portalen i samarbeid med
1110 partene i arbeidslivet.
1111
- 1112 4. Benytte digitaliseringens muligheter for å sikre at utdanningstilbud er
1113 tilgjengelig over hele landet, gjennom å stimulere til at forelesninger og
1114 undervisningsmaterieell er digitalt tilgjengelig.
1115
- 1116 5. Sikre at arbeidsgivere har en reell drøftingsplikt ved store omstillinger som
1117 krever ny kompetanse, hvor ansatte gis innflytelse og mulighet for
1118 omskolering.
1119
- 1120 6. At omstillingsloven gjennomgås for å ivareta meldeplikten ved flytting av
1121 virksomheter internt i de nye regionene for å ivareta arbeidstakere som
1122 rammes av flyttingen.
1123
- 1124 7. Bidra til at ledere i offentlig sektor får økt kompetanse og sørger for at
1125 ansatte involveres tett i digitaliseringen slik at potensialet i
1126 medarbeiderdrevet innovasjon utnyttes.
1127

1128 **5.3. Sikre demokratisk kontroll over den teknologiske utviklingen og**
1129 **en rettferdig fordeling av gevinstene**

1130

1131 1. Bygge opp digital kompetanse i det offentlige slik at fellesskapsløsninger
1132 ikke blir overtatt av markedskreftene.

1133

1134 2. Styrke arbeidet med IKT-sikkerhet, sikre demokratisk kontroll over kritisk
1135 IKT-infrastruktur og stille krav om cybersikkerhet i offentlige anbud.

1136

1137 3. Utrede med sikte på å etablere en offentlig skyløsning.

1138

1139 4. Opprette et etisk råd for kunstig intelligens, der også
1140 arbeidstakerrettigheter inngår.

1141

1142 5. Legge til rette for åpenhet om algoritmer ved at det offentlige etablerer
1143 standarder som sikrer at man unngår diskriminering, samt sikre
1144 innbyggernes og arbeidstakernes personvern gjennom en reell rett til
1145 innsyn og samtykke.

1146

1147 6. Sikre at dagens unge lærer om grunnelementene i kunstig intelligens,
1148 koding, personvern, IKT sikkerhet og analyse.

1149

1150 7. Sørgе for at inntekter generert i Norge kommer fellesskapet til gode
1151 gjennom økte skatteinntekter ved å fremme nasjonale initiativer og
1152 samarbeid med andre land.

1153

1154 8. Utrede vårt nasjonale handlingsrom for skattlegging, «digital grunnrente» i
1155 vinneren-tar-alt markeder, samt en ekstra moms for selskaper som ikke
1156 skatter til Norge.

1157

1158 9. Starte en digital vask av lover og regler samt foreta en gjennomgang av
1159 HMS-regelverket for å sikre at det er relevant i en digital arbeidshverdag.

1160

1161 10. Det bør gjøres flere forsøk med å integrere tariffavtalenes bestemmelser i
1162 digitale plattformer, som f.eks. lønns- og arbeidsvilkår og
1163 arbeidstidsbestemmelser. Arbeiderpartiet vil fremme tiltak som balanserer
1164 maktforholdene på arbeidsplassen i en ny digital hverdag.

1165

Notater

Notater

